

Az Open Science Conference-t február 17–19-én rendezte meg a Leibniz Research Alliance Open Science

Kedves Kollégák!

Az online konferenciát Dr. Klaus Tochtermann, a ZBW – Leibniz Közgazdasági Információs Központ igazgatója nyitotta meg. Köszönőjében érintette a nyílt tudomány (open science) mozgalmának lehetőségeit és kihívásait, különös tekintettel a járvány hatásaira.

Az első blokkban Ana Persic, az UNESCO tudománypolitikáért és kapacitásépítésért felelős részlegvezetője ismertette az UNESCO nyílt tudománnyal kapcsolatos ajánlásának első változatát (UNESCO Open Science Recommendation). A dokumentum rögzíti a célokat, alapelveket, kijelöli a cselekvési irányokat: az OS elősegíti az információkhoz való gyors és ingyenes hozzáférést, a tudomány és a társadalom demokratizálódását, a társadalmi szakadékok csökkentését.

Vanessa Proudman a SPARC Europe hollandiai igazgatója a nyílt tudomány aktuális helyzetét vázolta fel, kiemelve hogy a kutatások támogatása jellemzően projektilapon történik, nem megoldott a hosszú távú finanszírozás. Létfontosságú, hogy a kutatásokhoz elengedhetetlen infrastruktúrát (pl. aggregáció, indexelés, megőrzés, állandó azonosítók stb.) nyílt eszközökkel is biztosítani lehessen. Proudman pozitív példaként a CrossRef, az ArXiv, a Global Biodata Coalition és az OA Switchboard esetét mutatta be.

A második blokkban, egy ún. virtuális poszter-szekció keretében, 17 nyílt tudományt érintő projekt mutatkozott be, összefoglaló absztraktok és látványos poszterek segítségével. Egyéni zoom-beszélgetések során alkalom nyílt a közvetlen eszmecsere is. A projektek számos területet lefedtek, például: metaadat-megosztás, gyakorlati útmutatók a nyílt információszolgáltatásra, a nyílt tudomány és a nyílt oktatási tartalmak összefüggései, különféle nyílt tudományi repozitóriumok,

hálózatok és szolgáltatások, valamint felsőoktatási gyakorlatok. A tematika a gépi tanulástól a női kutatók karrierlehetőségein át a szélerőművek adatainak hasznosításáig terjedt.

A harmadik blokkban Danielle Cooper, az amerikai Ithaca S+R stratégiai tanácsadó cég munkatársa, az adatközösségek általi adatmegosztást mutatta be. A cég profilja a tudományos gyakorlat tanulmányozása. Cooper is nagy súlyt helyezett a COVID-19 kutatási adatainak kérdéskörére (ebben a kontextusban kiemelhető a GISAIID szervezet munkája) kitért arra, hogyan lehet azonosítani és segíteni az adatközösségeket, mely tudományterületek élenjárók az adatok megosztásában és melyek a feltörekvő adatmegosztó közösségek.

A nap zárásaként, a hollandiai Leideni Egyetem képviselőjében, Clifford Tatum a nyílt tudomány lehetőségeit és akadályait bemutató előadásában a tudományos módszertan (tudománymetria) szemszögéből ismertette a nyílt tudomány és a kutatásértékelés összefüggéseit. Tatum elképzelésének fő eleme a Nyitottságprofil (Openness Profile), amely az ORCID-azonosítókhoz kapcsolódva rögzíti egy kutató részvételét a nyílt kutatási folyamatokban. Kitért az egyetemek szerepére a nyílt tudományban, valamint az európai tudománypolitikában felmerülő kihívásokra.

A második nap előadásainak rövid összefoglalója:

A délelőtti szekcióban Hilary Hanahoe, a Research Data Alliance kutatója a globális nyilvántartás és globális együttműködés rendszerében rejlő lehetőségekről tartott előadást. A nyilvántartás célja, hogy jó gyakorlatok és egy új értékelési mechanizmus kialakítására ösztönözzön a Nyitott Tudomány elősegítése érdekében. A nyilvántartás kialakítása is nyitott és együttműködő módon történik, eredményei mindegyik fázisban támaszkodnak az összes érintett részvételére.

Céline Heint előadásában az orvosi kutatási eredmények tudományos publikációrendszerének anomáliáira tért ki, az elsősorban az állatkísérletek területén tapasztalható nem-publikálásra, ami torz képet mutat a kutatások és a tudományág aktuális állásá-

ról. Előadásában egy előregisztrációs (preregistration) rendszer létrehozásának előnyeit részletezte, amely növelné az átláthatóságot, elkerülhető lenne a kísérletek felesleges ismétlése, a közpénzek elvesztegetése, és egyben biztosítaná a (kísérleti) állatok védelmét is.

A délutáni szekció előadója, Dr. Alina Loth (Berlin School of Public Engagement and Open Science) (Museum für Naturkunde / Humboldt University of Berlin) előadásában azt vizsgálta, hogy a digitális együttműködés miképp válhat nemzetközi összekapcsolódás terepévé. Az együttműködés ezen módja a kihívások mellett számos lehetőséget rejt magában, mint például az új módszerek elsajátítása, új technikai eszközök birtoklása, költséghatékonyság. Bemutatta a Sustainable Futures Academy projektet, amelyben 8 ország 36 kutatója, eredményeiket folyamatosan publikálva dolgozik együtt, hogy válaszokat találjanak arra a kérdésre, miképp tervezhetjük és valósíthatjuk meg a fenntartható jövőt.

Sajnos Dr. Lilly Winfree (Open Knowledge Foundation, USA) előadására: Learnings on encouraging open data sharing in science with open source tools az Egyesült Államokat sújtó viharból adódó technikai problémák miatt nem került sor.

Az Open Science konferencia harmadik napjának délelőtti előadásai a felsőoktatás és a nyílt tudomány kapcsolatának különféle nézőpontjait járták körül.

Marte Sybil Kessler, az innOsci nyílt innovációs kultúrát támogató fórum programigazgatója, fő megállapításai: a nyílt tudományhoz való hozzáállás részben generációs kérdés, a fiatalok nyitottak az új szemléletre, törekedni kell a szervezeti, működési szemléletmód intézményi szintű megváltoztatására is és új kutatási eljárások bevezetésére. Ennek támogatásául online közösséget szerveznek Németországban, amit nemzetközi szinten is építeni szeretnének.

Leonhard Volz a Journal of European Psychology Students (<http://jeps.epfsa.org>) című nyílt hozzáférésű folyóirat főszerkesztője a folyóirat működését mutatta be, amely mögött az Európai Pszichológushallgatók Egyesülete (EFPSA) áll. A folyóirat a publikációs lehetőség biztosítása mellett megismerteti az érdeklődő hallgatókat a nyílt tudomány és a nyílt publikációs platformok működésének tágabb környezetével. A doktoranduszhallgatók szerkesztői, lektori feladatokat is ellátnak, amelyre

korábban csak a kutatói karrier későbbi fázisában kerülhetett sor.

A délutáni panelbeszélgetés résztvevői (Open Science in a Time of Global Crises); akikkel a korábbi napok során már találkoztunk; eredményeiket, kilátásaikat a koronavírus-járvány tekintetében is értelmezni kívánták.

Az előadók hangsúlyozták, a 2020-as és a 2021-es év fordulópont az Open Science történetében. A pandémiás helyzet megmutatta, hogy az online tér, amiben az Open Science megvalósul, fontos szerepet játszik mindennapi életünkben. A vírus-helyzet előmozdította ugyan a mozgalom sikerét, de még mindig kezdetleges stádiumban jár, ami nekünk oka a felhasználói bizonytalanság, emiatt törekedni kell a bizalom és hitelesség megerősítésére. Egyetértettek abban, hogy jelentős azon kutatók és érdeklődők száma, akik nem férnek hozzá egymás munkájához. Ezért különböző országok kialakították saját Open Science cloudjukat, ami nyitott hozzáférést biztosít szakembernek és laikusnak egyaránt.

A panelbeszélgetés résztvevői kiemelték az Open Science előnyeit: nyitottság, együttműködés, átláthatóság és az ezekből táplálkozó networking, ami globális kontextusba emeli az Open Science mozgalmat. Mindazonáltal a globalitás hátránnyal is járhat. Különböző kulturális és infrastrukturális specifikumok is szerepet játszanak abban, ahogy egyes nemzetek megvalósítják saját Open Science-policy-jüket. Mindezek ellenére a kontinensek között megfigyelhető egyfajta szoros együttműködés, tapasztalatcsere, azzal a céllal, hogy javítsák saját helyzetüket az Open Science vonatkozásában és segítsenek egymásnak.

Az első nap gyorsjelentését Bódog András és Szabó Piroska, a második napét Miksó Péter és Visy Beatrix, a harmadik napét Miksó Péter és Németh Márton készítették, mindhárom nap anyagát Bubonyicz Andrea szerkesztette.

Üdvözléssel:

Kecskeméti Gergely

főosztályvezető

Információ- és Tartalomszolgáltatási Főosztály

Országos Széchényi Könyvtár

E-mail: kecskemeti.gergely@oszk.hu

Forrás: katalist@listserv.niif.hu

Válogatta: Prokné Palik Mária